

แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
The Guidelines for Internal Supervision of Ban Doi Chang School
under Chiang Rai Primary Education Service Area Office 2

วิภาวรรณ พาเขียว

อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวดี อุปินใจ
อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูนชัย ยาวีราช

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และ 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครูโรงเรียนบ้านดอยช้าง จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ค่า PNI ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเนื้อหาสำคัญ นำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สภาพปัจจุบันภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นภาพรวมมีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านจัดการเรียนการสอน
2. แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 นำเสนอ 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาครู

Abstract

The objective of this study was to (1) study the current and desirable conditions of internal supervision administration of Ban Doi Chang School under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2; (2) develop the guidelines for internal supervision of Ban Doi Chang School under Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2. The samples were 30 participants including administrators and teachers of the Ban Doi Chang School. The research instrument for data collection were questionnaire and interview. The data analysis employed PNI, mean, standard deviation, and content analysis. The analysis results were summarized and presented in tables.

The results showed that: 1) The current and desirable conditions of internal supervision administration of Ban Doi Chang School under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2, in overall, was rated at the high level while the desirable conditions were rated at the highest level. The priority needs index, in overall, indicated the highest needs for teaching and learning. 2) The guidelines for internal supervision of Ban Doi Chang School under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2 comprised 3 aspects: Curriculum Development, Teaching and Learning Management, and Teacher Capacity Development.

บทนำ

กระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการพัฒนและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยการทำงานร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง มุ่งให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการนิเทศการศึกษาช่วยทำให้เกิดการพัฒนาคน พัฒนางาน สร้างการประสานสัมพันธ์ และขวัญกำลังใจ ผู้บริหารสถานศึกษา คือ บุคคลที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาโดยตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการ ส่งเสริมสถานศึกษาให้บริหารหลักสูตร จัดกระบวนการเรียนรู้ มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มีวิสัยทัศน์ มีวิสัยทัศน์ ตรวจสอบประเมินผลจากสภาพการดำเนินงานตามภาระงานของสถานศึกษา ตามนโยบายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ในปัจจุบันสถานศึกษายังไม่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยพิจารณาความก้าวหน้าสภาพปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศึกษาที่ปฏิบัติในโรงเรียน (อุทัย บุญประเสริฐ, 2546 : 24)

กระบวนการนิเทศจัดเป็นกระบวนการจัดการบริหารการศึกษาเพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูและเพิ่มคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรและของสถานศึกษา การนิเทศถือเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่จัดว่า

เป็นศาสตร์ เพราะกระบวนการนิเทศคือ การแสวงหาความจริง ความรู้และคุณค่าของสิ่งต่างๆที่เกี่ยวกับการศึกษา ส่วนที่จัดว่าเป็นศิลป์ เพราะต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย การมีมนุษยสัมพันธ์การติดต่อประสานงาน การสร้างแรงจูงใจเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่กลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษา การนิเทศยังเป็นรูปแบบของการบริหารการศึกษาที่ต้องการมีส่วนร่วมของคณะบุคคลเป็นลักษณะของการบริหารตามรูปแบบประชาธิปไตย เพราะการนิเทศใช้หลัก ต่างๆ ของประชาธิปไตยมาดำเนินการ ได้แก่ การเคารพซึ่งกันและกัน การประชุมปรึกษาหารือกัน การให้ความร่วมมือประสานงานกับแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553 : 3-4)

การนิเทศภายในมีความสำคัญ การนิเทศภายใน มีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดการกำกับ ติดตาม การจัดการศึกษาของผู้บริหารไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ เกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดให้การนิเทศภายในเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญ และนำไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและได้ผลอย่างเป็นรูปธรรมในสถานศึกษาจึงกล่าวได้ว่า การนิเทศภายในนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรได้ (สุพรรณทองแบบ, 2557 : 1)

จากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา พบว่า “ผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งละเลยการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างสิ้นเชิง สถานศึกษาบางแห่ง ไม่มีข้อมูลการนิเทศภายในเลยและบางแห่งไม่ได้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินด้านการนิเทศภายในโรงเรียน ในการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2549 : 18)

จากการรายงานผลการนิเทศของโรงเรียนบ้านดอยช้างพบว่า โรงเรียนบ้านดอยช้างมีการดำเนินการนิเทศอย่างไม่เป็นระบบ ทำให้กระบวนการมีส่วนร่วม ที่เน้นการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ ไม่มีการควบคุม ติดตามผลการดำเนินงานและผลผลิตอย่างใกล้ชิด ทำให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลไม่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา (โรงเรียนบ้านดอยช้าง, 2562 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ดังนั้นการนิเทศภายในสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน เนื่องจากบุคลากรในสถานศึกษาเป็นผู้ที่รู้ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาได้ดีที่สุด จึงจำเป็นที่ต้องร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติการนิเทศและร่วมกันประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 180) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ว่า ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีความเป็นประชาธิปไตย ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของงานเป็นหลัก เน้นการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

รับผิดชอบ มีการควบคุม ติดตามผลการดำเนินงานและผลผลิตอย่างใกล้ชิดเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมาตรฐานการศึกษา

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนโดยใช้กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานของหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อเสนอหาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ประโยชน์ของการศึกษา

ผลจากการศึกษาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยคาดว่าจะเกิดประโยชน์ ดังนี้

ประโยชน์ด้านความรู้

ได้ทราบปัญหาและแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ประโยชน์ด้านการนำไปใช้

สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามกรอบแนวคิดด้านการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนโดยได้สังเคราะห์กระบวนการการบริหารการนิเทศภายในแล้วได้ข้อสรุปนำมากำหนดการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนี้

1. การวางแผน (P)
2. การปฏิบัติตามแผน (D)
3. การตรวจสอบ (C)
4. การประเมินและปรับปรุง (A)

ขอบเขตการนิเทศภายในโรงเรียน

จากขอบข่ายการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านที่มีความสำคัญจากการสังเคราะห์ตามแนวคิดของนักการศึกษา 7 ท่าน ที่ได้กล่าวถึง ทั้งหมด 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านการพัฒนาครู

ขอบข่ายด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 30 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) รูปแบบขั้นตอนเชิงสำรวจ (The Exploratory Sequential Design) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อยืนยัน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

1. กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้บริหาร ครูโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 30 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามจัดทำขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับเรื่อง การบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ลักษณะของแบบสอบถาม จำแนกออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1

เป็นคำถามของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

3. การจัดทำกับข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI modified) จากข้อมูลทั้ง 2 ส่วน คือ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นแล้ว จึงเรียงลำดับจากที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ครูวิชาการ จำนวน 4 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากแบบสอบถาม และตามเกณฑ์ที่ผู้ศึกษากำหนดขึ้น ดังนี้ 1) ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารที่มีคุณวุฒิ วิทยุฒิ และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์เกี่ยวกับการบริหารงานนิเทศภายใน 2) มีผลงานของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง 3) ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารโรงเรียนที่มีความสนใจในการเข้าร่วมการศึกษาอิสระในครั้งนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการ ทฤษฎี ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาและการนิเทศภายใน 2) กำหนดกรอบเครื่องมือในการวิจัยจากข้อมูลที่ศึกษามาแล้วจึงรวบรวมองค์ความรู้ขึ้นมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ 3) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการสร้างแบบสอบถาม ข้อคำถามเป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตและโครงสร้างที่กำหนดไว้ 5) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ เพื่อทำการตรวจสอบให้ข้อคิดเห็น หลังจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. การจัดทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่ตอบ นำเสนอในรูปแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีดังนี้

เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาครู อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาครู อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI) ของการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาครู และด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร

2. แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานของโรงเรียน ควรมีการปฏิบัติงานตามแผนการนิเทศการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรมีการติดตามนิเทศการใช้หลักสูตร ปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ และสถานศึกษาควรมีการนำข้อเสนอแนะในการนิเทศมาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูควรจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีวิธีการสอน เทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมและเนื้อหาที่ใช้ในการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรมีการตรวจสอบเยี่ยมชั้นเรียน เพื่อให้คำแนะนำ แก่ครูผู้สอน และสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมอบรมต่างๆ เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป ควรส่งเสริมและติดตามให้บุคลากรทางการศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และสถานศึกษา ควรมีการวัดผลตามสภาพจริง นำผลมาปรับปรุง และพัฒนาอย่างเป็นระบบ

2.3 ด้านการพัฒนาครู สถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาองค์ความรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล ควรสร้างแรงจูงใจให้ครูมีขวัญกำลังใจในการทำงาน โดยการยกย่อง เชิดชูเกียรติของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นมืออาชีพ ส่งเสริมความก้าวหน้าของครูให้มีวิทยฐานะที่สูงขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูได้รับทักษะความรู้และการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ควรส่งเสริมครูเข้าร่วมอบรม ประชุม เพื่อพัฒนาตนเองตามสายงาน และควรมีการส่งเสริมให้มีการยกระดับคุณภาพ และมาตรฐานวิชาชีพครูให้เป็นมาตรฐานวิชาชีพขั้นสูง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานนิเทศภายในและหาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผลเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานนิเทศภายในโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI) ของการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาครู ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาครูเป็นการสร้างวินัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในทีม การกำหนดปัญหาและเป้าหมาย การร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาของทีม ในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างแรงจูงใจ การเสริมแรง และสร้างขวัญกำลังใจ จะทำให้ครูมีศักยภาพในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ Glickman (2004 : 342) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพว่า สิ่งที่ควรพิจารณาในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาครู คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการนำไปใช้ประโยชน์จริง มีการวางแผนระยะยาวไว้หรือไม่ เกี่ยวกับการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหา หลอมรวมเป้าหมายส่วนตัวกับเป้าหมายของหน่วยงาน ฝึกแนวคิดเชิงรูปธรรม ปฏิบัติร่วมกันในกลุ่มย่อย ให้ข้อมูลย้อนกลับโดยกลุ่มเพื่อน การฝึกทักษะให้มีลักษณะที่คงทนและเป็นทักษะเฉพาะ ทดลองกระตุ้นให้แรงเสริม การมีส่วนร่วมของผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ และเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร อีกทั้งผลการวิจัยครั้งนี้ยังได้สอดคล้องกับ สมรักษ์ กิจเดช (2555 : 107-108) ที่ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอนในสถานศึกษาประถมศึกษาขนาดใหญ่ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษาขนาดใหญ่ จังหวัดนครปฐม ทั้งภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกคน โดยการปฏิบัติงานนิเทศด้านการพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก และการปฏิบัติงานนิเทศด้านการพัฒนากลุ่มอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย

2. แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านดอยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีสอดคล้องกับ สมิตี เพียรการค้า (2551 : 73-77) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนกับประสิทธิภาพ

การสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนของครูอยู่ในระดับมาก ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาตามมาตรฐานสากล มาตรฐานหลักสูตรแกนกลาง และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมมากที่สุดของสถานศึกษา

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน มีสอดคล้องกับ สมรักษ์ กิจเดช (2555 : 107-108) ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอนในสถานศึกษาประถมศึกษาขนาดใหญ่จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษาประถมศึกษาขนาดใหญ่จังหวัดนครปฐม พบว่าทั้งภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกคน โดยประสิทธิภาพการสอนของครู ด้านการให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก และประสิทธิภาพการสอน ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจในบทเรียน อยู่ในลำดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูและนักเรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

2.3 ด้านการพัฒนาครู มีสอดคล้องกับ เมธี ช่งภู (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยศึกษา บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านบริหารงานบุคคล ผลปรากฏว่า ผู้บริหารควรแสดงบทบาทในการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาในด้านหลักสูตร ด้านการเป็นผู้นำ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเฉพาะในด้านที่ผู้บริหารควรมีความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในโรงเรียน ควรมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของครู ตลอดจนให้ครูได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการทำงานร่วมกัน ซึ่งการพัฒนาครู เป็นการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการให้การศึกษอบรมศิษย์ในทุกๆ ด้าน มีความประพฤติดี วางตัวดี เอาใจใส่ดูแลศิษย์ดี มีวิสัยทัศน์ของความเป็นครู และปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณ จึงจำเป็นที่ครูต้องได้รับการพัฒนา โดยผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า มีความต้องการวางแผนการนิเทศหลักสูตร ดังนั้น โรงเรียนจึงควรใช้การนิเทศเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เพื่อวางแผนการนิเทศหลักสูตร

2. จากผลการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีความต้องการจัดครูประจำชั้น จัดห้องเรียนให้เหมาะสม สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน มีวัสดุครุภัณฑ์อำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ ดังนั้น โรงเรียนควรวางแผนอัตรากำลัง ให้เหมาะสมกับตำแหน่ง และวางแผนการใช้งบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดหาวัสดุครุภัณฑ์

3. จากผลการศึกษาด้านการพัฒนาครู พบว่า มีความต้องการให้คำปรึกษา แนะนำเทคนิควิธีการสอน สนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนั้น โรงเรียน ผู้บริหาร ควรนิเทศการพัฒนาตนเองของครู เพื่อให้คำแนะนำ และให้ครูใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน ช่วยให้ครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถ ในด้านการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีของการนิเทศภายในของโรงเรียนที่เป็นต้นแบบการนิเทศ
2. ควรมีการศึกษาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา ในเขตพื้นที่อื่น หรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้เกิดการวิจัยในลักษณะที่เป็นวงกว้างมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *จิตวิทยาการสอน*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพมหานคร.
- เมธี ช่งภู. (2554). *บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกาจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- โรงเรียนบ้านดอยช้าง. (2562). *รายงานผลการนิเทศประจำปีการศึกษา 2562*. เชียงราย: โรงเรียนฯ.
- สมดี เพียรการค้า. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร.
- สมรักษ์ กิจเดช. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติการนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ นครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2549). *การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดบ้านนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ.
- สุพรรณ ทองแบบ. (2557). *สภาพดำเนินงานของโครงการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 2(วัดช่องลม) สังกัดเทศบาลเมืองราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ราชบุรี.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). *การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Glickman, C. D. (2004). *Supervision of Instruction: A Developmental Approach*. (6 nd ed). Boston:
Simo & Schuyter